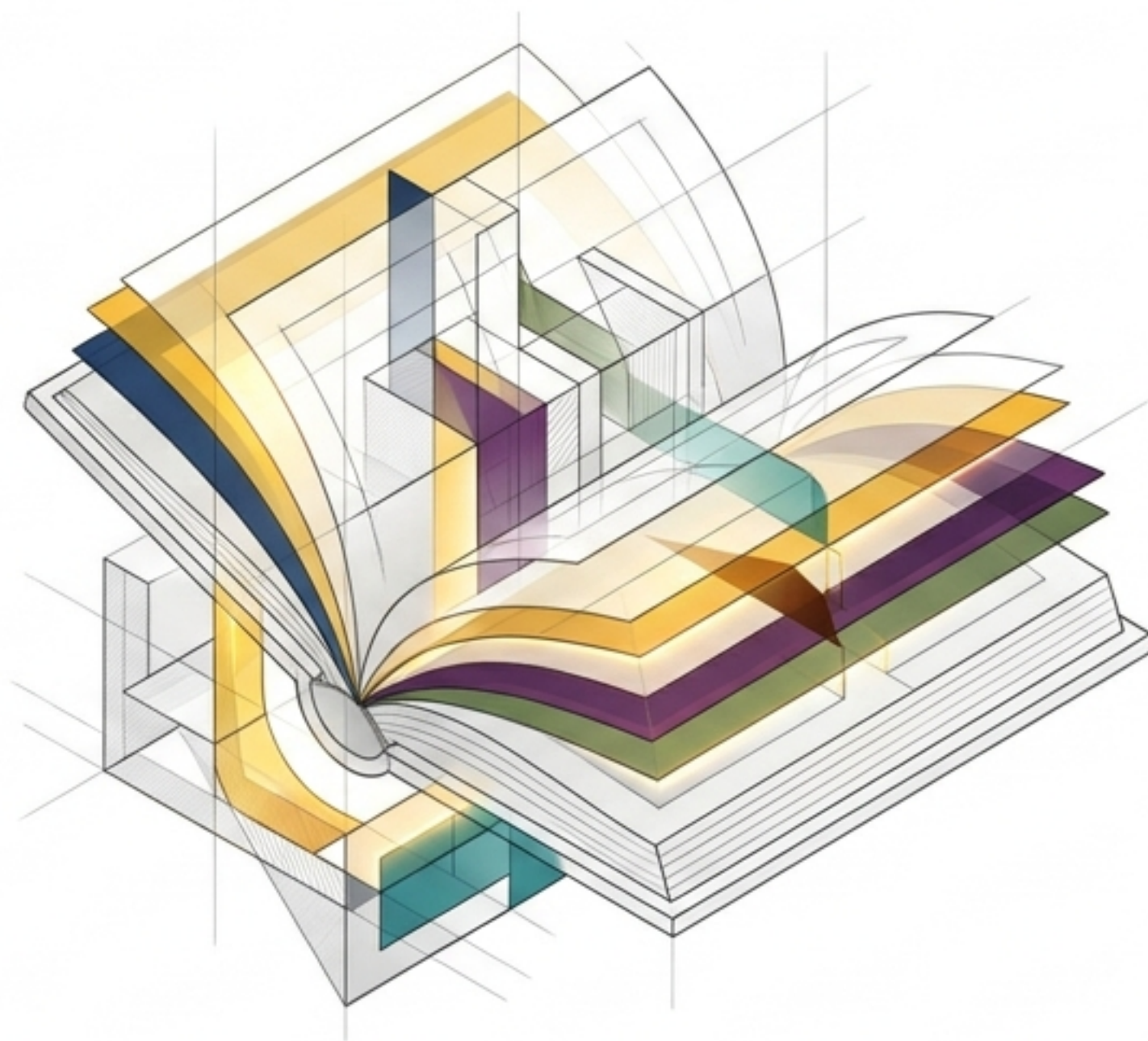

รูปแบบและกระบวนการเรียนการสอนสังคมศึกษา

ชุดเครื่องมือสถานประกอบการศึกษาเพื่อการออกแบบการเรียนรู้เชิงลึก

ฐานรากของการเรียนรู้: ทฤษฎีสู่การปฏิบัติ

รูปแบบการสอนที่มีประสิทธิภาพถูกขับเคลื่อนด้วยกระบวนการทางปัญญาและสังคม (Cognitive & Social Processes)

กระบวนการภายใน (Internal Processing)

- ทฤษฎีกระบวนการประมวลผลข้อมูลทางสมอง (Klausmeier)
- เน้นความจำระยะสั้นสู่ระยะยาว และการบริหารควบคุมการรู้คิด (Metacognition)

การสร้างสรรค์เชิงรุก (Active Construction)

- ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Piaget) และผ่านชิ้นงาน (Papert)
- เน้นการลงมือทำ (Learning by Doing) เพื่อปรับโครงสร้างทางสติปัญญาจากภาวะไม่สมดุล (Disequilibrium) สู่ภาวะสมดุล

เครือข่ายทางสังคม (Social Connection)

- ทฤษฎีพหุปัญญา (Gardner), การเรียนรู้แบบร่วมมือ (Johnson & Johnson) และการเชื่อมโยงความรู้ (Connectivism - Siemens)
- เน้น ZPD (Vygotsky), การเสริมศักยภาพ (Scaffolding) และนิเวศการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล

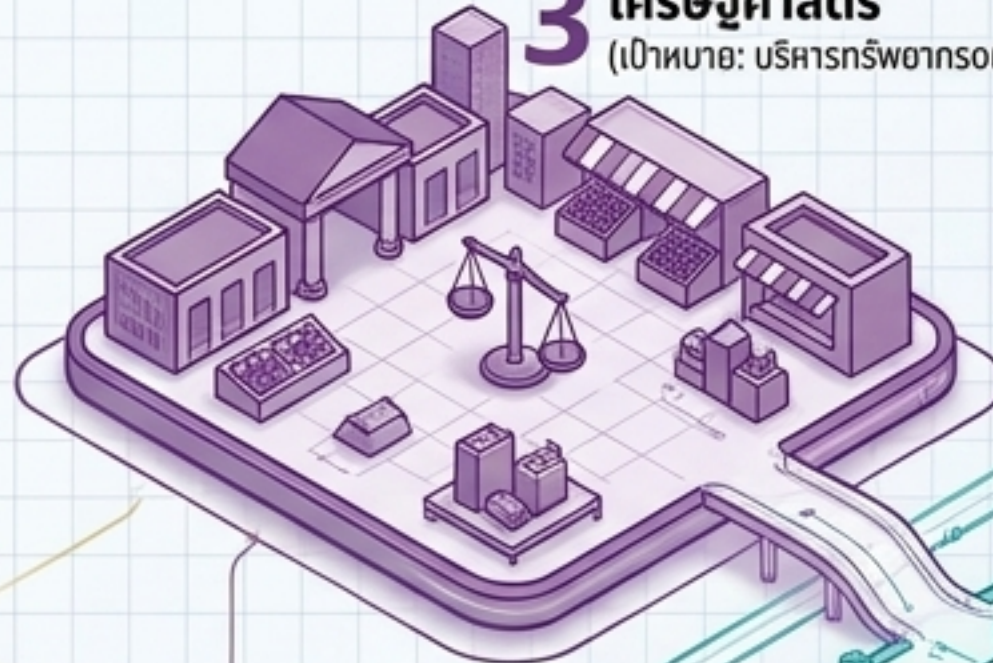
พิมพ์เขียวสังคมศึกษา: โครงสร้างแบบพหุวิทยาการ

ศาสตร์แต่ละแขนงต้องการ 'สถาปัตยกรรมการเรียนรู้' ที่ออกแบบมาเฉพาะตัว

1 ศาสนา ศีลธรรม และจริยธรรม
(เป้าหมาย: พัฒนาค่านิยมและการตัดสินใจทางศีลธรรม)

3 เศรษฐศาสตร์
(เป้าหมาย: บริหารทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและดุลยภาพ)

5 ภูมิศาสตร์
(เป้าหมาย: เข้าใจภูมิศาสตร์เชิงพื้นที่และระบบนิเวศ)

2 หน้าที่พลเมืองและวัฒนธรรม
(เป้าหมาย: สร้างจิตสำนึกความเป็นพลเมืองและประชาธิปไตย)

4 ประวัติศาสตร์
(เป้าหมาย: สืบสอบ วิพากษ์ และสร้างความเข้าใจจากอดีต)

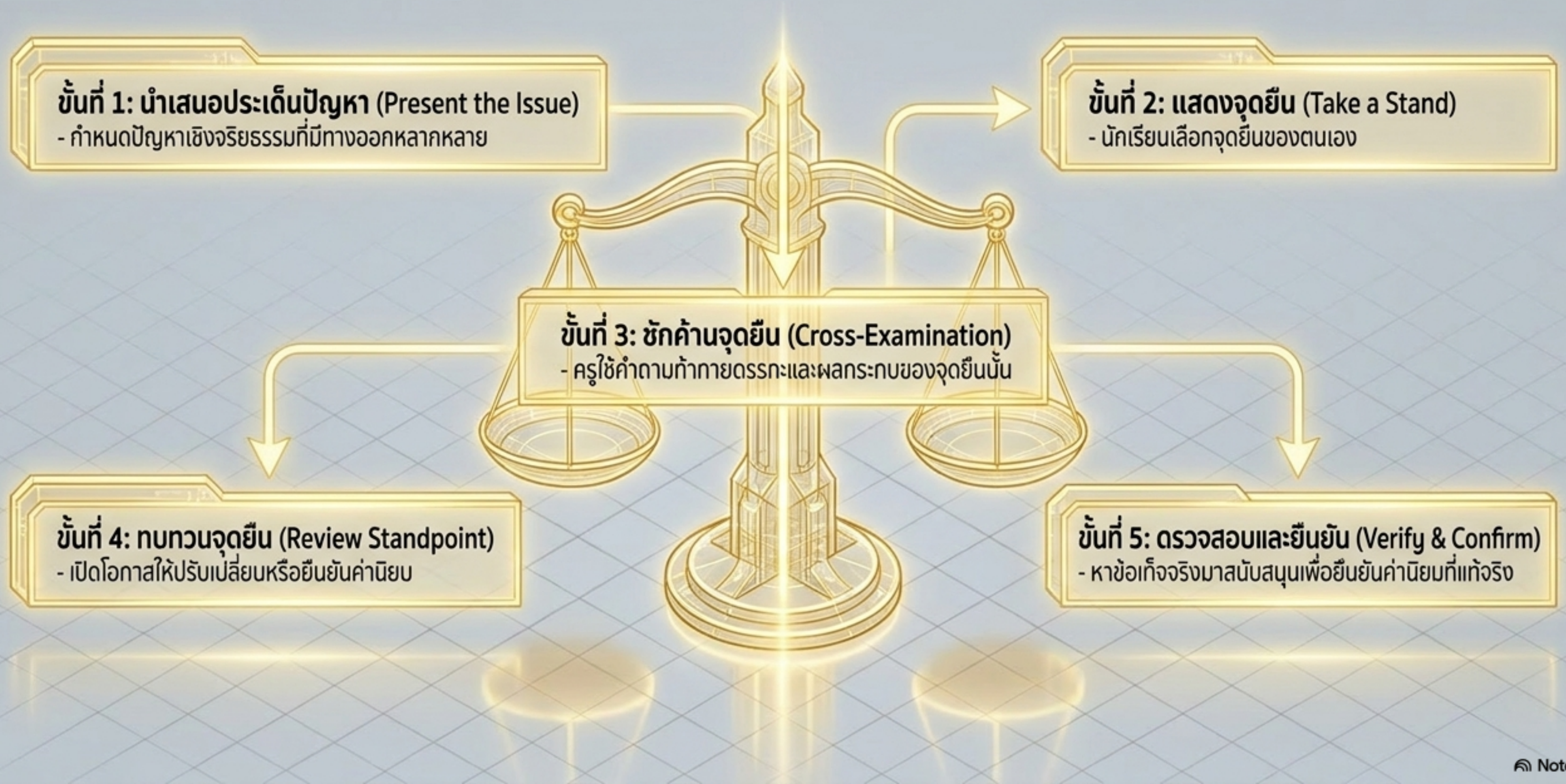

6 สังคมศึกษาแบบบูรณาการ
(เป้าหมาย: เชื่อมโยงปรากฏการณ์หรือแบบองค์รวม)

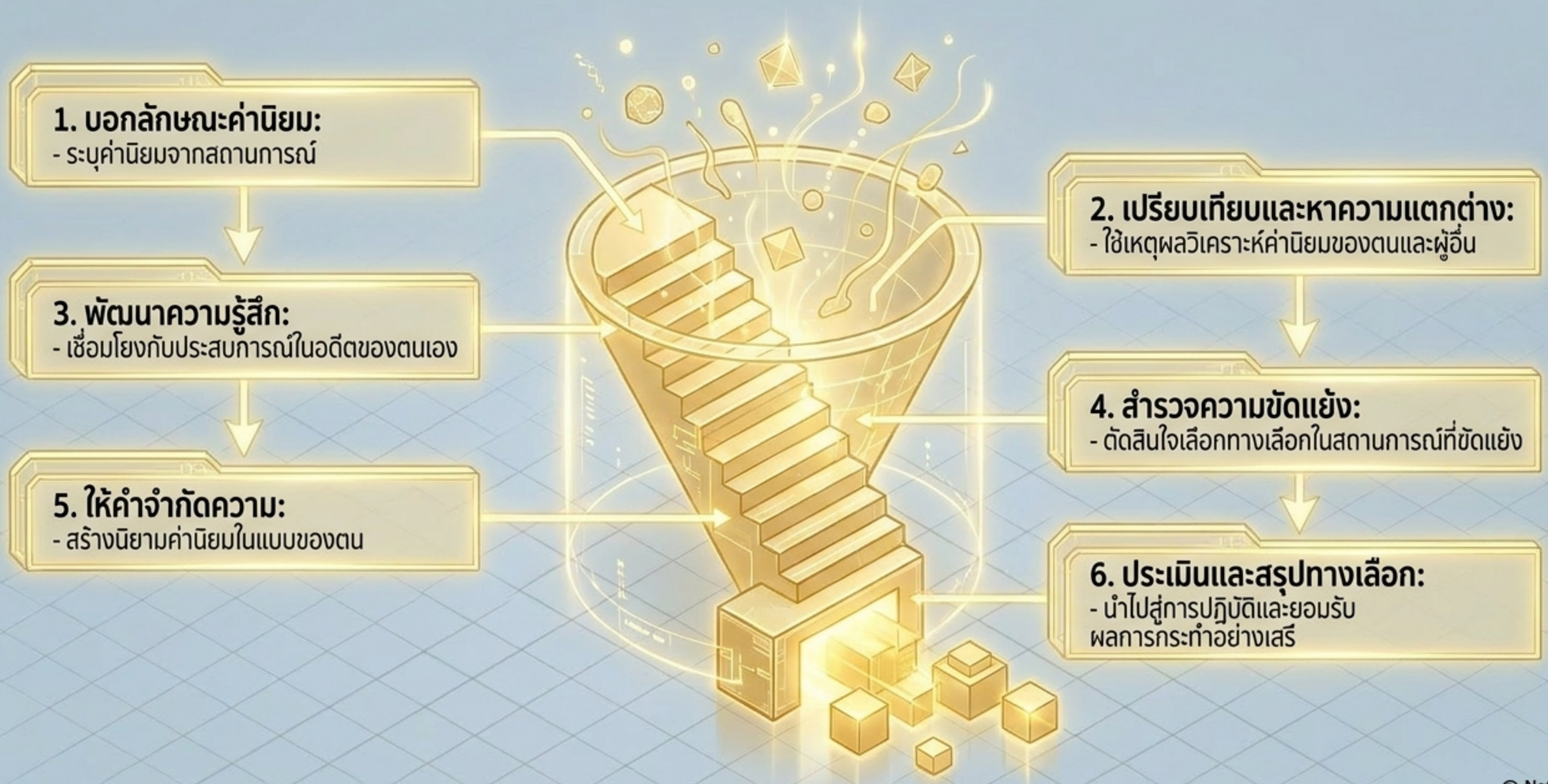
ศาสนาและจริยธรรม: รูปแบบการเสวนาชกค้ำ (Jurisprudential Model)

จำลองกระบวนการศาลเพื่อวิเคราะห์ปัญหาความขัดแย้งทางค่านิยม (Joyce & Weil)

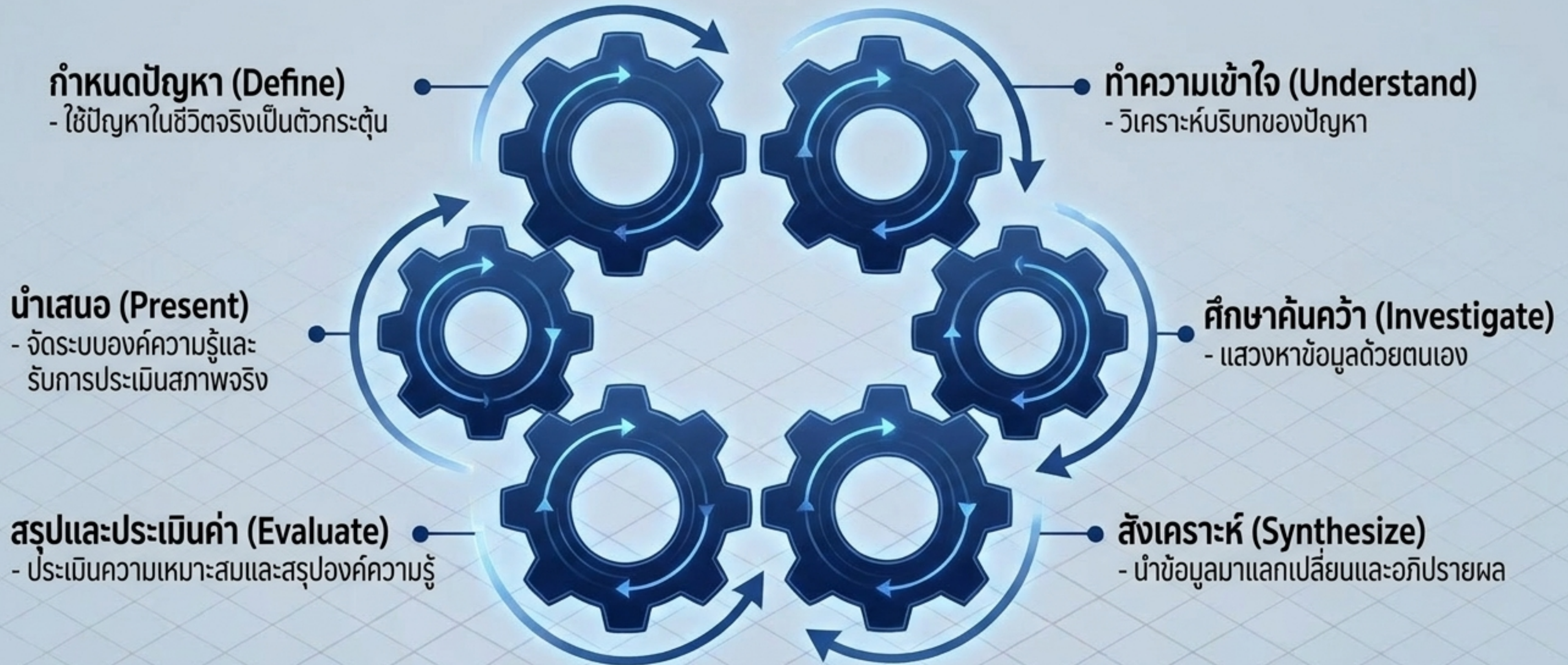
ศาสนาและจริยธรรม: กระบวนการกระจ่างค่านิยม (Value Clarification)

การกลั่นกรองความรู้สึกสู่ค่านิยมที่แท้จริงเพื่อการดำรงชีวิต (Fraenkel)

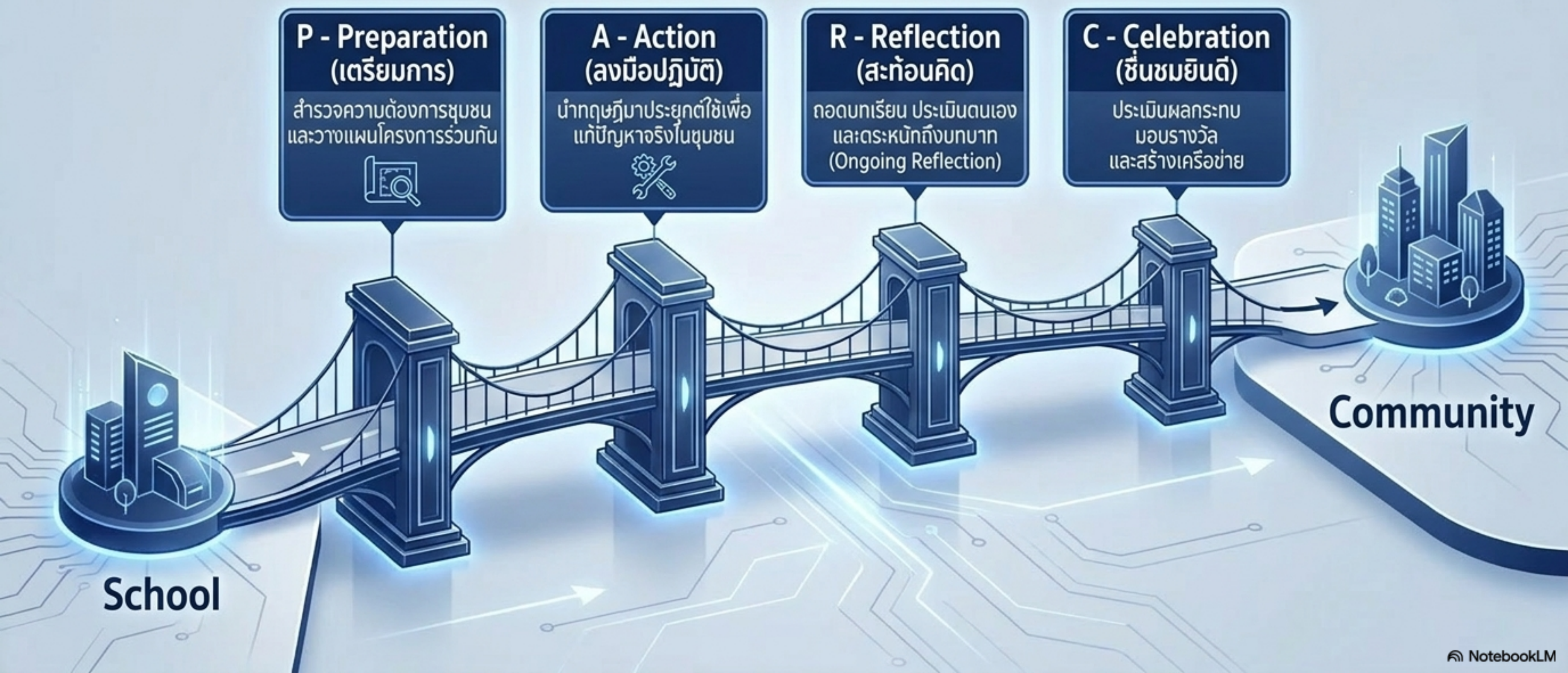
หน้าที่พลเมือง: การเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Instruction)

ขับเคลื่อนความรู้ผ่านสถานการณ์จริงเพื่อสร้างพลเมืองนักแก้ปัญหา

หน้าที่พลเมือง: การเรียนรู้ผ่านการบริการสังคม (Service Learning - PARC)

บูรณาการเนื้อหาหลักสูตรเข้ากับการลงมือปฏิบัติจริงเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน

เศรษฐศาสตร์: รูปแบบการสืบสอบของ Alberta Learning

การค้นคว้าอย่างเป็นระบบโดยมี 'การรู้คิด' (Metacognition) เป็นแกนกลาง

ประวัติศาสตร์: กระบวนการใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์

สืบสอบ วิพากษ์ และสร้างความเข้าใจจากอดีตสู่ปัจจุบัน

1. กำหนดประเด็น/ปัญหา (Formulating)

- ตั้งคำถาม อะไร, ที่ไหน, ใคร, เมื่อไร

2. สืบค้นและรวบรวมหลักฐาน (Collection)

- แยกแยะหลักฐานชั้นต้น (Primary) และชั้นรอง (Secondary)

3. วิเคราะห์และวิพากษ์ (Criticism)

- ประเมินความน่าเชื่อถือ
- วิพากษ์ภายนอก (External): ตรวจสอบเวลา สถานที่
- วิพากษ์ภายใน (Internal): ตรวจสอบเจตนา เนื้อหา

4. สร้างสรรค์และผูกเรื่อง (Synthesis)

- สร้างความสัมพันธ์ของข้อเท็จจริงด้วยเหตุผล

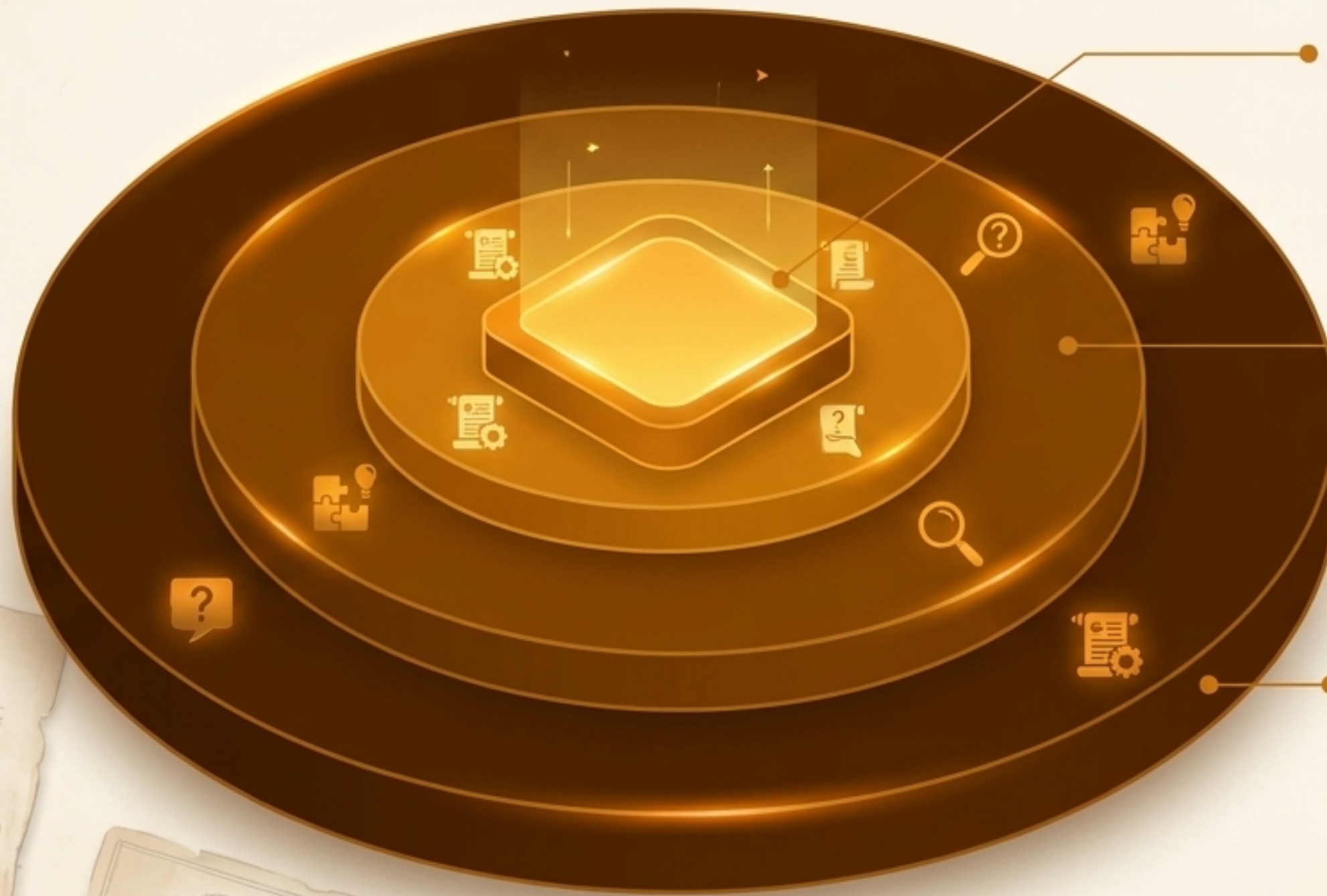

5. นำเสนอ (Presentation)

- จัดระเบียบข้อมูลและรายงานอย่างเป็นระบบ

ประวัติศาสตร์: การพิจารณาหลักฐานตามลำดับชั้น (Drake & Brown)

การพัฒนากิจกรรมการคิดทางประวัติศาสตร์ผ่านการวิเคราะห์หลักฐานอย่างเป็นระบบ

• ลำดับที่ 3: Third-order Documents

- นักเรียนเป็นผู้จัดหาหลักฐานที่เกี่ยวข้องด้วยตนเอง
- นำไปสู่ข้อสรุปและการสร้างองค์ความรู้ทางประวัติศาสตร์อย่างสมบูรณ์

• ลำดับที่ 2: Second-order Documents

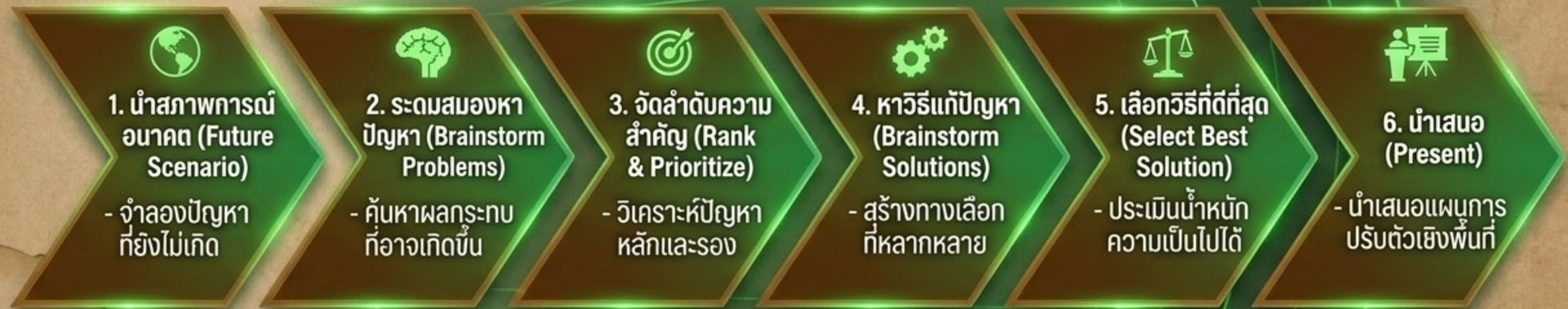
- ครูเพิ่มหลักฐานที่เกี่ยวข้อง
- นักเรียนใช้อภิปรายเพื่อ สนับสนุน หรือ ทำทลาย ข้อค้นพบจากลำดับที่ 1

• ลำดับที่ 3: Third-order Documents

- นักเรียนเป็นผู้จัดหาหลักฐานที่เกี่ยวข้องด้วยตนเอง
- นำไปสู่ข้อสรุปและการสร้างองค์ความรู้ทางประวัติศาสตร์อย่างสมบูรณ์

ภูมิศาสตร์: กระบวนการคิดแก้ปัญหาอนาคต (Torrance's FPS)

บูรณาการความคิดสร้างสรรค์ (คล่องแคล่ว, ยืดหยุ่น, ริเริ่ม) สู่การรับมือวิกฤตสิ่งแวดล้อม

สังคมศึกษาบูรณาการ: การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน (PhenoBL)

เรียนรู้จากสภาพจริงแบบองค์รวม (Holistic) ทะลุกรอบรายวิชา (Multidisciplinary)

1. สังเกตปรากฏการณ์ (Observe)

- นำปรากฏการณ์จริงมากระตุ้นความอยากรู้

2. อธิบายเบื้องต้น (Initial Explanation)

- สร้างสมมติฐานชั่วคราวจากประสบการณ์เดิม

3. ตรวจสอบ (Investigation)

- สำรวจความสัมพันธ์เชิงสาเหตุแบบพหุวิทยาการ

4. รวบรวมคำอธิบาย (Final Explanation)

- โต้แย้งด้วยหลักฐานเพื่อปรับปรุงแนวคิด

5. ให้เหตุผล (Giving Reasons)

- ประเมินข้อมูลและสรุปความเชื่อมโยงสู่ปรากฏการณ์จริง

เมตริกซ์การตัดสินใจ: ชุดเครื่องมือสถาปนิกการศึกษา

เลือก ‘กระบวนการ’ ให้สอดคล้องกับ ‘เป้าหมายการเรียนรู้’

ศาสตร์ (Domain)	รูปแบบที่แนะนำ (Recommended Model)	ทักษะหลักที่ได้รับการพัฒนา (Core Skills)	เหมาะสำหรับ (Ideal Use-Case)
ศาสนา/จริยธรรม	Jurisprudential / Value Clarification	การตัดสินใจทางศีลธรรม, การโต้แย้งอย่างมีตรรกะ	เมื่อเกิดประเด็นขัดแย้งทางสังคมหรือค่านิยม
หน้าที่พลเมือง	Problem-Based / Service Learning (PARC)	การมีส่วนร่วม, การแก้ปัญหาชุมชน, การทำงานเป็นทีม	เมื่อต้องการสร้างความรับผิดชอบต่อส่วนรวม
เศรษฐศาสตร์	Alberta Inquiry / Game-Based	การรู้จักคิด (Metacognition), การจัดสรรทรัพยากร	เมื่อต้องตัดสินใจบนข้อจำกัดหรือปัจจัยที่ซับซ้อน
ประวัติศาสตร์	Historical Method / 1st-3rd Order Docs	การวิพากษ์หลักฐาน, การสืบสอบ, การตีความ	เมื่อต้องการให้ผู้เรียนค้นหาความจริงจากอดีต
ภูมิศาสตร์	Torrance's Future Problem Solving	การคิดเชิงพื้นที่, ความคิดสร้างสรรค์เชิงระบบ	เมื่อวางแผนรับมือวิกฤตธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
บูรณาการ	Phenomenon-Based Learning (PhenoBL)	การคิดแบบองค์รวม (Holistic), ทักษะอารมณ์สังคม	เมื่อศึกษาประเด็นระดับโลกที่ต้องใช้หลายศาสตร์ร่วมกัน